

Elf kinderen wachten de bezoekers op voor een confronterend ritueel in 'The Cure'. Beeld Geert Snoeijer

Theater

Op Oerol moet de mens nederig plaats maken voor de natuur

Oerol, het jaarlijkse festival op Terschelling, beleeft het laatste weekend van een succesvolle, goed bezochte editie. Een

kleinschaliger festival dan in voorgaande jaren, met meer oog dan ooit voor natuur, klimaatverandering en stijgende zeespiegel. En dat zie je als je een paar dagen op Terschelling rondfietst.

Hans Smit 16 juni 2023

Een voorstelling moeten verplaatsen vanwege de Riparia riparia, een broedende oeverzwaluw; veel dichter bij de deemoedigheid jegens de natuur die Oerol dit jaar wil uitstralen, is bijna niet denkbaar. Het beestje dwong Collectief Walden tot een verhuizing van hun beschutte duinpannetje naar het volle strand voor de voorstelling *NAU 0000/1000, de Nulmeting*.

Een jaarlijks terugkerend project moet het worden, een 'nieuw ritueel voor de eeuwigheid'. Gezien de nummering kunnen ze voorlopig even vooruit.

Nummer nul speelt zich af in wat een huiskamer lijkt, afgebakend door houten balken. Balken afkomstig van bomen die ooit met hun wortels de grond van het eiland bij elkaar hielden. Eilanden lopen weg, als je ze niet vastzet, leren we.

Dicht op elkaar luisteren we naar de opgenomen stemmen van vier eilanders, reagerend op het veranderende eiland, door toerisme, maar vooral klimaatverandering en zeespiegelstijging. Ze zijn nu niet bang voor de zee, zegt er één, de enigen die

daarin verdrinken zijn immers toeristen, zegt de ander. En de toekomst? Tja, misschien moeten we ooit de Brandaris verplaatsen, als het eiland wegloopt, of onderloopt.

Hun nuchtere uitspraken worden aaneengesmeed met muziek en losse gedachten van de collectief-leden over huiselijkheid, maar onze aandacht glijdt langzaam weg naar ons zitvlak: de platgelegde radiatoren waar we op zitten, aangesloten op een enorme houtkachel die gestookt wordt met houtjes die we vanaf de kaartcontrole zelf moesten aandragen, worden gaandeweg steeds heter.

Kikkers in een pan

Hier zitten we als kikkers in de bekende pan, en niemand die opspringt; mooie symboliek voor een aarde die opwarmt. En dit hebben we met die houtjes ook zelf veroorzaakt. De uitnodiging van de Waldens om aan het eind samen de zee in te springen om af te koelen, wordt vriendelijk afgeslagen, we moeten nog een eindje fietsen.

Met wind mee, helemaal naar West. De organisatie van Oerol heeft een ander theatercollectief, Nineties, uitgenodigd om zich als creatief partner te verbinden met het festival. Dat resulteerde in twee projecten. Bij het ene project kun je elke dag met een andere eilander op pad. Om onderweg bijvoorbeeld op algen te sabbelen of zeekraal te proeven tijdens een wildplukwandeling in Hoorn. Er is veel kennis op het eiland, laten we die delen, is de gedachte.

De Nulmeting van Collectief Walden. Beeld Nichon Glerum

Die ervaring moet tot later wachten, we bewandelen in het andere project de toekomst, in het jaar 31, na de 'Grote Verschuiving'. Een audiowandeling is het. Je leert de kelips kennen, een leefvorm die een beetje lijkt op de onze, maar ze hebben wel als extraatje dat ze telepatisch kunnen communiceren met hun voorouders om de problemen waarmee ze kampen tijdens een wandeling te bespreken.

Voortbestaan aan zijden draadje

Ook in die toekomst is er overigens gedoe: de roestschimmel doet het voortbestaan van de soort aan een zijden draadje hangen. What's new? We lopen in tweetallen, de één als voorouder, de ander als nazaat. Componist Annelinde Bruijs en actrice Meral Polat geven stem aan zowel de gids als aan de

kelip op onze oren. Helaas is de audiotour wat mat ingesproken en wordt er met die tegenstelling tussen die twee generaties helemaal niks gedaan. Gemiste kans.

De wandeling op zich is boeiend genoeg, in een prachtig landschap op de grens van eb en vloed, met uitzicht op Vlieland en het Groene Strand, maar in ons hoofd blijft het gewoon 2023. Mooi idee overigens, om tijdens een wandeling je problemen, klein en groot, uit te spreken.

Die gedachte houden we vast, terwijl we de koelte van een loods opzoeken, elders in West Terschelling. Hier heeft Touki Delphine het vijfde deel in een reeks interactieve muzikale installaties opgezet. De theatermakers zijn bekenden op Oerol, zo lieten ze een paar jaar geleden een wand van oude autolampen oplichten op de klanken van Stravinsky's Vuurvogel. Touki's Rik Elstgeest introduceert hun nieuwe project *Transmission* voor aanvang als een poging om "de machine ook een stem te geven in de trias mens-natuur-machine. Je hoeft er niks van te snappen, je mag zelfs in slaap vallen."

De oude autostoelen waarin we zitten nodigen wel uit tot een dutje, maar wat zich boven ons hoofd afspeelt is boeiend genoeg. Ook voor de voorstelling *Transmission* is uitgebreid geshopt bij autosloperijen. Waarom iets nieuw maken als oud nog voldoet? Helemaal in de geest van een klimaatneutraal festival is uit remleidingen, bedrading, relais, autospeakertjes

en vloeistofreservoirs een indrukwekkend wortelstelsel opgebouwd.

Uit spullen van autosloperijen is een indrukwekkend wortelstelsel opgebouwd bij 'Transmission'. Beeld Nichon Glerum

Piepjes, krakende geluidjes en zoemtonen

Soms licht er in het halfduister even iets op, zien we vloeistof lopen, lijken delen van het stelsel signalen naar andere delen door te geven. Piepjes, krakende geluidjes en zoemtonen wijzen op communicatie. Met een beetje fantasie wordt het licht dat boven ons hoofd door het dak van de loods schemert, de lucht boven een bos, zwanger van een fikse verfrissende regenbui. Fascinerend schouwspel dat je doet knipperen met je ogen als je weer in het felle zonlicht staat.

Oerol is dit jaar zoals gezegd compacter van opzet. Dat heeft met minder financiële armslag, onder

andere door corona, te maken, maar ook met de intentie om de natuur te ontzien. De nieuwe artistiek leider Sabine Pater vroeg alle makers om zo min mogelijk in te grijpen op hun speelplek. Weg zijn bijvoorbeeld de stinkende dieselaggregaten, overal vervangen door grote zonnecollectoren. En ook aan het verzoek om zo min mogelijk decormateriaal mee te nemen is gehoor gegeven.

Duingentiaanblauwtje

Het klimaatthema inspireert ook inhoudelijk. Zo lopen we bij Gouden Haas mee in een rouwstoet om het Duingentiaanblauwtje, een vlindertje dat zo'n vierenveertig jaar geleden is uitgestorven. *Herinner ons*, heet de voorstelling. Kun je treuren om een dier of plant die je nooit gekend hebt? Theatermaker Gienke Deuten en haar collega's proberen antwoord te vinden op die prangende vraag.

Een digitale klok geeft de cijfers 8682365 aan. Zoveel soorten op aarde zijn er nu nog. En uiteraard loopt die stand tijdens de voorstelling nog verder terug. In de kring die het publiek op de tribune vormt staan kleine kistjes opgesteld, waarin uitgestorven soorten zitten. Eén van de spelers leest een afscheidsgroet van een knoopmier voor en we worden opgeroepen een schuldbelijdenis uit te spreken. 'Door mijn schuld, door mijn schuld.' Pratende pissenbedden vragen zich af waarom we onszelf toch zo centraal stellen in de natuur. "Ze kunnen zich niet voorstellen dat ze het níet oplossen, haha." De makers maken duidelijk dat zij ook niet goed weten hoe met het naderend onheil om

te gaan. Het leidt tot confronterend, maar ook af en toe irritant belerend theater.

Kinderen

De collectieven Walden en Nineties zijn niet de enige die de eilanders actief hebben benaderd en ingezet, ook theatermaker Alexandra Broeder deed dat. Ze is een oudgediende op Oerol, maakte zo'n tien jaar geleden intrigerende voorstellingen als *Candyland* en *Sweet Dreams* met kinderen van het eiland die volwassen bezoekers wisten te ontregelen met hun gedrag. Haar nieuwe voorstelling *The Cure* is van gelijke orde, en kwam al werkend op het eiland tot stand. Een zeer geslaagd project is het.

Akelig direct ook voor het Oerolpubliek dat meestal een stuk ouder is dan de meeste theatermakers, en bij *The Cure* zeker; elf schoolkinderen met elk hetzelfde lange zwarte haar en anachronistische kleding wachten de volwassenen op in het schemerdonkere bos met ominieuze teksten als 'De bomen zingen zacht, we hebben je verwacht'. De volwassenen moeten wijken voor de nieuwe generatie.

Broeder is een meester in het regisseren van deze leeftijdsgroep. Uitdrukkingsloos zijn hun ogen en gezicht als ze je bij de hand nemen en een ritueel laten ondergaan. Hun "Hier houdt het leven voor jou op" komt hard aan en voor je het weet sta je op een boomstronk, via een lint verbonden met een bosgodin. Voor de eeuwigheid. Tot er takjes uit je groeien en je wortel hebt geschoten. Zo wordt Oerol het ultieme

klimaatneutrale festival: daar waar de bezoekers uiteindelijk in bomen veranderen.

NAU 0000/1000, de Nulmeting – Collectief Walden

★★★

Nineties bewandelt: wat als het ons vertraagt –

Nineties Productions ★★

Transmission – Touki Delphine ★★★★★

Herinner Ons – Gouden Haas ★★

The Cure - Tijd van de Wolf/Alexandra Broeder

★★★★★

Lees ook:

De magie van Oerol: piano's in het bos en applaus voor de zon

Hoe kun je in pakweg 36 uur zoveel mogelijk voorstellingen zien op Oerol? Theaterspecialist Jowi Schmitz fietst met gierende banden over Terschelling en komt tot zeven. En ze maakt zichzelf populair met antimuggenspray.